

RAMON TREMOSA I BALCELLS

Tot i que pugui semblar el contrari, la primera meitat del segle XX va suposar el triomf total de l'intervencionisme de l'estat en la vida econòmica. I potser el fet més desconegut és que aquesta victòria del socialisme gradual no sols es donava a l'URSS i a l'Alemanya que ja tornava a rearmar-se, sinó també als Estats Units i a Anglaterra. En aquests dos darrers països l'intervencionisme creixent mantenia la propietat privada dels mitjans de producció, per bé que la regulava per mitjà de tota mena de normes imperatives i prohibicions: es proposava evitar els excessos i perills del capitalisme sense renunciar, però, als avantatges d'iniciativa i de laboriositat que el socialisme era incapaç d'oferir. Així, l'intervencionisme s'executava per mitjà de disposicions dictades de manera autoritària pel poder públic, amb les quals s'obligava els propietaris dels mitjans de producció a fer-los servir de manera diferent a com aquests ho haurien fet sense intervenció.

En aquest sentit avui és actual el pensament de Friedrich Hayek, el qual, en conèixer que a Alemanya ja a l'any 1928 la despesa pública de l'estat va arribar a suposar el 50% del PIB, va escriure al seu *Camí de servitud* l'any 1944 (l'editorial Proa n'ha publicat ara la versió en català): "Quan l'estat controla una part tan gran de l'activitat econòmica, els efectes de les seves decisions en la part restant del sistema econòmic esdevenen tan forts que, de manera indirecta, el sector públic controla el conjunt de l'economia." Hayek en aquest punt va ser ben bé profètic: avui els estats tenen un gran pes en l'economia (40-60% del PIB a la UE) i disposen d'un gran poder regulador, fins al punt que amb la seva complexitat o indiferència poden beneficiar o perjudicar sectors econòmics i regions senceres. Així, els estats moderns avui no fabriquen cotxes ni camises, però realitzen uns impressionants programes de transferències de diners que, en nom de la igualtat i de l'eradicació de la pobresa, produeixen una barreja erràtica i contradictòria de subsidis que beneficien uns territoris i uns grups d'interès enfront d'uns altres, sense presentar un efecte clar sobre el creixement econòmic: vegeu, en aquest sentit, el document de treball del Banc d'Espanya "*Rational underdevelopment*" (2001), que conclou que les

"L'intervencionisme, creixent per naturalesa, ha desembocat avui en l'estat del benestar, que es presenta com la gran conquesta del nostre temps. Resseguint Ludwig von Mises, però, caldria tenir en compte també tot allò que l'intervencionisme té de mala assignació de recursos, de costos en termes d'eficàcia, de nul·la assumpció de responsabilitats en el sector públic, d'abandonament de responsabilitats personals o de sacrifici de llibertats individuals"

Patim un excés

regions generosament subsidiades del sud d'Itàlia no tenen cap incentiu racional per a desenvolupar-se.

De la potència de l'intervencionisme modern en els darrers vuit anys del Govern del PP n'hem tingut molts exemples: la denegació de l'OPA de Gas Natural, la passivitat del Govern central en la no elecció de Barcelona com a seu europea de l'agència alimentària (l'any 1993 va passar el mateix amb l'Agència Europea del Medicament), o la recent aplicació dels preus genèrics, que perjudicarà especialment la indústria farmacèutica catalana enfront de les multinacionals nord-americanes del sector establertes a Madrid. Al mateix temps, poc abans de les eleccions, l'esmentat Govern va assumir íntegrament el deute de RTVE, calculat en 7.000 milions d'euros i generat només en vuit anys, essent aquesta xifra equivalent a la meitat del deute públic de la Generalitat de Catalunya acumulat des de 1980. Qüestió de complicitats, d'indiferències i d'hostilitats de l'intervencionisme centralista "liberal" del PP, que ha perseguit de manera insistent un clar objectiu: que Madrid passi a ser la locomotora econòmica d'Espanya en detriment de Catalunya. I ben bé que s'ha avançat en aquesta línia: segons dades oficials de creixement acumulat de l'INE, el PIB de la Madrid ha crescut en termes reals entre 1995 i 2002 un 30,3%, enfront del 22,6% de Catalunya, essent

Madrid la que més ha incrementat la seva participació relativa en el conjunt estatal, del 16,8% al 17,3% en aquests set anys, mentre que Catalunya és la que més l'ha reduïda: ha baixat del 18,9% al 18,4%.

Ludwig von Mises, economista austríac d'origen jueu, va advertir l'any 1929 que l'error de l'intervencionisme és la incapacitat d'aconseguir els objectius que l'autoritat s'ha fixat amb la seva intervenció: aquesta, si bé a curt termini pot aconseguir resultats immediats, produeix la majoria de vegades uns "efectes negatius no previstos ni desitjats, la correcció dels quals generarà i exigirà noves i creixents intervencions". Segons Von Mises, quan l'home del carrer, que no és expert en economia, jutja els esdeveniments, l'únic que adverteix és que els "interessats" sempre troben la manera d'escapolir-se de la llei. D'aquesta manera, s'acaba atribuint

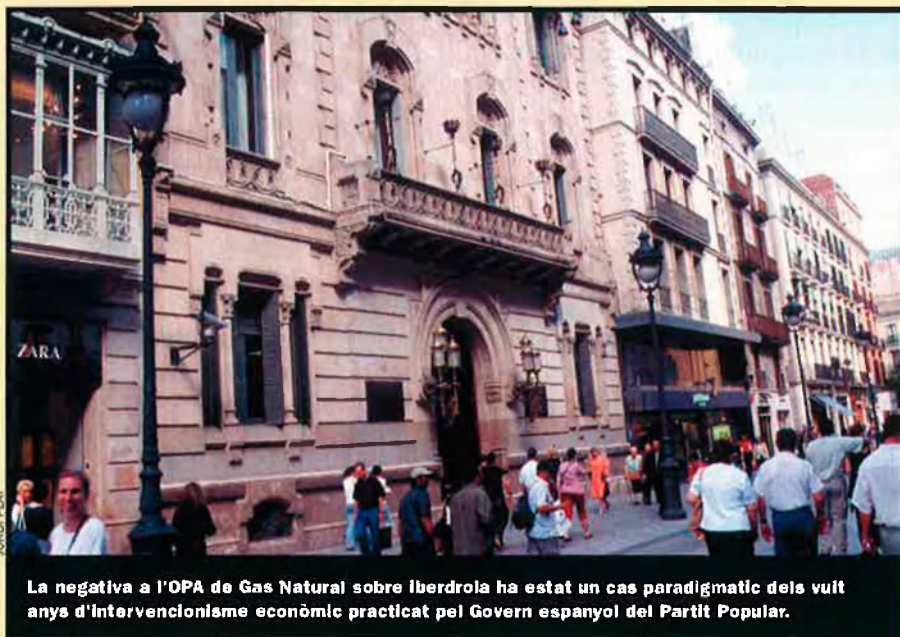
d'intervencionisme?

el mal funcionament del sistema exclusivament al fet que la llei no és capaç d'anar "fins al fons", essent la corrupció la que n'impedeix l'aplicació: resulta, per tant, que els mateixos fracassos de la política intervencionista reforcen la convicció que és la propietat privada la que ha de ser controlada per unes lleis cada vegada més restrictives, quan de la corrupció i de la ineficiència de l'estat intervencionista en són responsables principalment els polítics i els buròcrates. Per al liberalisme, afirmava Von Mises l'any 1929, les lleis millors han estat sempre "les que ofereixen un marge de maniobra molt estret a la discrecionalitat dels òrgans encarregats d'aplicar-les, per tal de poder així evitar al màxim les arbitrarietats i els abusos; l'estat modern, en canvi, tracta de potenciar el poder discrecional dels seus òrgans burocràtics i la lliure discreció dels seus funcionaris". I referint-se a la ineficàcia de la burocràcia, Von Mises afirmava que aquesta no era un inconvenient derivat d'algun defecte organitzatiu o de la incompetència del seu personal, sinó l'essència mateixa de tota gestió empresarial que no obeeix a criteris de rendibilitat.

El mercat no és perfecte: si les persones tinguéssim el coneixement necessari per a fer-lo perfecte no en tindríem necessitat. El mercat tan sols fa possible de substituir una situació de desequilibri per una altra situació de desequilibri, la qual cosa no és una conseqüència directa del mercat, sinó que cadascun dels qui hi participen reformula contínuament els seus objectius. El desequilibri neix de la ignorància, de la fal·libilitat, de l'escassetat dels recursos materials i de la mutabilitat dels projectes humans. En mobilitzar tots els coneixements dispersos, el mercat mira de resoldre aquest desequilibri, però el desequilibri continuarà essent inevitable; i això no és un fracàs del mercat, sinó tan sols "una conseqüència de la nostra humana condició", segons Von Mises.

I si aquest desequilibri roman tot i la mobilització de coneixements que fa el mercat, "és il·lusori pensar que la intervenció de l'estat pot millorar aquesta situació: més aviat l'empitjorarà, atès que tota intervenció necessita recursos que són extrets via impostos als ciutadans, recursos que els ciutadans haurien pogut fer servir de manera més eficient en el mercat".

Així, segons aquest autor, el segle XIX va representar la victòria de l'escola clàssica, pare del liberalisme econòmic, per sobre dels postulats del mercantilisme, antecessor de l'intervencionisme. Les idees dels economistes clàssics an-

La negativa a l'OPA de Gas Natural sobre Iberdrola ha estat un cas paradigmàtic dels vuit anys d'intervencionisme econòmic practicat pel Govern espanyol del Partit Popular.

glesos i escocesos dels segles XVIII-XIX es van convertir en la filosofia dominant de l'estat i de la societat en aquests dos segles a Europa i van transformar-ne les societats tradicionals en nacions poblades per ciutadans lliures, l'absolutisme reial en govern representatiu i, sobretot, la pobresa suportada per les masses en l'*ancien régime* en el benestar de molts sota el *laissez faire* capitalista. La reacció de l'estatalisme i del socialisme a inicis del segle XX va passar per amenaçar violentament els fonaments mateixos i el benestar de la civilització occidental.

L'intervencionisme, creixent per pròpia naturalesa, ha desembocat avui en l'estat del benestar, que es presenta com la gran conquesta del nostre temps. Resseguint Von Mises, però, a l'hora de valorar aquest estat del benestar caldria tenir en compte també tot allò que l'intervencionisme té de mala assignació de recursos, de costos en termes d'eficàcia, de nul·la assumpció de responsabilitats en el sector públic (com ha passat amb la crisi del Prestige), d'abandonament de responsabilitats personals (per exemple, a l'hora d'estalviar per a la jubilació), de sacrifici de llibertats individuals i, en termes de cost d'oportunitat, de la riquesa i el benestar que per causa de l'intervencionisme ha deixat de generar-se. No patim avui un excés d'intervencionisme? Fa setanta anys Von Mises ja va descriure i denunciar, amb sorprenent claredat, les inevitables connexions que un fort intervencionisme estatal comportaria en termes de corrupció, clientelisme i perversió de la democràcia.

Ramon Tremosa i Balcells és membre del Departament de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona